

Déus no féu *may* falliment» (*Lo Pecat de N'Adam*, v. 16, ed. Rosselló, p. 179); «N'Ermità, ceyl qui vol molt servir e honrar / son bon senyor, no l deu per nuyla res lejar, / ne d'eyl bé a servir no-s deu *may* anujar» (*Desconhort*, 34.2, p. 336). En l'evolució històrica de la llengua veiem com els arcaics *nunca, anc, jamés* perden terreny cada cop més, substituïts per *mai*: en el *Llibre de les Dones* d'Eiximenis, cap. 357, el vell ms. A posa «molts havets dampnats qui *anc* no comeseren la milena dels mals que yo he comeses» (f° 243r1), però la versió I, menys conservadora, si bé encara del S. xv ho substitueix per *may*. El mot tingué també des de l'Edat Mitjana el valor de positiu indefinit 'algun cop' (ll. *umquam*, angl. *ever* oposats a *numquam, never*): *si mai voleu ---, mai que vulgau; vuy està tant sana com may ho sia estada*, doc. ross. de 1561 (*InuLC.*).

És ben cert que antigament el *mai* negatiu sol anar seguit de *no*, com posà de relleu Fabra en les seves obres, que aquesta és la construcció a la qual hem de donar la preferència en la llengua moderna, i que això és obligatori sempre que no vagi precedida d'una negació més o menys explícita, i sobretot sempre que hi pugui haver equivoc amb el sentit de 'alguna vegada', *ever, umquam*. Quan *mai* negatiu precedeix el verb immediatament, no cal ser absoluts, i certament ja el trobem sense *no* algunes vegades en el S. xv: en doc. mall. de 1435 (*BSAL* VIII, 413); l'*InuLC* en cita ja tres casos en textos tan correctes com els del Comanador Stela, *Albertà de Bretanya*, B. Fenollar; també ja alguna vegada en StVicentF: «tu, ladre, *may* entraràs en paraís» (*Serm.* II, 272.20), cosa que no el priva quan l'èmfasi ho porta, d'escriure: «que li dó una gota d'aygua: e encara no la hi ha tramesa, ni la haurà *may*, no *may!*» (I, 275.19).

Avui l'adverbi negatiu *mai* s'estén fins als últims confins de la llengua, i quan precedeix el verb, el podem sentir sense *no*, àdhuc a l'extrem Nord: «*mai* m'hi són enforatats en aquella cova», Mosset (1959); «no hi voi *maix*» 'mai no hi vaig' fins a l'Isàvena occidental (Torlarribera, 1957); justament és típica de tot Pallars i Ribagorça la frase ponderativa el·líptica *mai tant!* 'no serà tant, no exagerem!' (Llaguarres, 1957).

Combinacions ben idiomàtiques: *mai més*, que se sent pertot (fins a Eiv. «jamás» PzCabr.); *mai per mai* reforçament enèrgic: de vegades positiu, indefinit (implicant considerable raresa o poca versemblança: *si mai per mai en trobeu, si m. p. m. us hi repensés-siu ---*); altres vegades, negació absoluta: «grossos llibres s'han escrit --- vestint de teories est problema, y *may per may* cap d'elles serà capàs de complaure a la curta rahó humana», MGenís Ag. (*Julita*, 58). Antigament s'usà sovint la combinació d'*uymay* DE HODIE MAGIS (altres cops d'*ui més*), bella confirmació de l'explicació fonètica que hem donat de *mai* MAGIS més amunt, car solia anar seguida de *no*, amb el sentit de 'mai més no': «—Certes, senyer, vós no-u farets, / que aquells legoters creurets / —Dona, d'uy *may* no-ls creuré, / car bé veig que errat hi heu», *Set Savis*,

v. 2278; i no en manquen casos també en què val per 'des d'ara': «d'uy *may* podets conèxer», ib., v. 2380.

Altres compostos de MAGIS. El *més-dient* 'el qui fa l'oferta més rica', 'el qui fa l'opció més alta en una subhasta o eixauc'; també es digué *més-donant*; però la cita següent ens mostra, alhora, com nasqué l'ús de *dir* en *més-dient*: «*diga-y qui dir* hi volrà: eia licetor qui liceri voluerit; al *més donant* se liurará: plus offerenti mancipabitur», OPOU (*ThPu.*).

En lloc de *més tost* a Menorca hi ha qui diu *més-tostes* (amb -s adverbial) per a 'més aviat', cast. *más bien* (*BDLC* VIII, 264).

¹ En el mateix Llull trobem, però, poc sovint *los endemés*: «*los endemés* hòmens aman més si mateix que Déu» (*Merav.*, *NCL* IV, 58). —² Altrament l'ús de *demés* amb el valor castellà ha restat estrany sempre, i ara encara, en la llengua popular, del camp i de pertot. L'únic que havia penetrat bastant és *lo demés* amb valor neutre o abstracte (almenys a Bna. i faixa costera del Princ., Ginestar d'Ebre, 1936); però, àdhuc amb aquest paper, no n'he trobat sinó proves poc antigues i ben poc genuïnes: la més antiga «del *demés*» en una correspondència oficial des de Perpinyà, de 1598 (*RLR* LX, 68). També contra això es va reaccionar reforçant l'ús de *la resta* amb aquest valor, que ha tornat a ser robust en les dues últimes generacions. —

³ Hi ha *mas* 'però' des dels textos de c. 1100 i princ. S. XII: «per lui aurién tratust redemció / *mas* molt s'en penet, quar non i més foisó», *Boeci* (v. 26, i de nou vv. 38, 112), i en el Comte de Peitieu (*Appel, Chr.*, 11.9), així mateix en el *Castiagilós* (id., 5.10), en la *Nobla Leïçon* (id., 108.1 i passim); *mas* 'res més que' en Cercamon (id., 13.8); i *mas* però acumulats en Peire Vidal (id., 69.30); d'altra banda *mais*, que és freqüentíssim en els trobadors, hi apareix, almenys molt sovint, amb el sentit de 'més', ja, per exemple, en Bertran de Born: «*mais* vuellh de vós lo deman / que autra tener baisan» (id., 20.67); sens dubte no escassegen les excepcions. En la llengua moderna són molts els parlars que confonen les dues accepcions, com fa gran part del gascò, en la forma *mès* (ja la Vall d'Aran), i el provençal rodanès, com a *mai*; d'altra banda, la forma *mas* avui ha desaparegut en la major part del territori, i *plus* té més extensió que a l'Edat Mitjana. —⁴ Important també l'estudi de J. Melander, *Études sur MAGIS et les expressions adversatives dans les l. romanes*, tesi d'Uppsala, 1916, 168 pp. i cf. Spitzer, *Litbl.* xxxviii, 330-1. —⁵ En la princeps no veig *mes* sinó en el cap. 218 (*Riq.*, p. 636); també en el cap. 132 (*Riq.*, 364), però potser com a err. tip. que el revisor tipogràfic voldria fer canviar en *mas*, i per malentès posaren un *mas* sobrer en la frase anterior. —⁶ Corromput en «ay que *més ayre, més ayre*» en la versió B₁, i «canta del ayre, més ayre, bon ayre - canta del ayre l'amor» en la versió C recollida a Calaf. —⁷ Evolució fonètica simple i evident, que estranyament va encaparrar alguns romanistes. Es pot veure l'assaig de Kuen